

ELFSTEDENTOCHT 1940.

200 K.M. schaatsenrijden door Friesland, gereden door H.H.

Jan Blokker	Nieuwe Niedorp. (Militair)
Simon Groot	Noord-Scharwoude
Cor Langedijk	Noord-Scharwoude
Thijs Maars	Noord-Scharwoude
P. Beers	Noord-Scharwoude (Militair)

op 30 Januari 1940, tezamen met 3000 anderen.

De Winter is in het seizoen 1939/40 wel buitengewoon streng geweest in Nederland. Gedurende vele weken zijn de waterwegen in ons land bedekt geweest met een dikke ijslaag. En ook gedurende een geruime tijd lag de sneeuw er in een dikke laag over de velden. Er is in dit Wintergetij door zeer velen naar hartelust van de Wintersport genoten. Talloze schaatswedstrijden zijn gehouden. Arresleden, met paarden er voor gleden over het ijs. Met sleden genoten de kinderen in de sneeuw en ook de skisport kon, in de duinen, worden beoefend. En als hoogtepunt was daar de Friesche Elfstedentocht. De tweehonderd K.M. lange schaatsenbaan langs de Elf Steden van Friesland: Leeuwarden, Sneek, Wlst, Sloten, Stavoren, Hindelopen, Workum, Bolsward, Harlingen, Franeker en Dokkum. De geweldige rit waarover geheel Nederland wekenlang sprak.

Aanwankelijk was de tocht vastgesteld op 15 Januari 1940. Echter maakte toen de ingevallen dooi aan aller verwachtingen een einde. Dit was wel een geweldige tegenvaller. Het ijs was tot dan toe prachtig geweest in geheel Friesland. Men reed er overal druk. Echter voor de grote tocht was het ijs niet overal betrouwbaar en zo kon zij dan op 15 Januari eerst worden gehouden. Nu echter kwam de dooi en de teleurstelling was groot, alom in den lande. Men meende al dat ook dit jaar wel weer geen Elfstedentocht zou worden gehouden. Dat was immers al bijna traditie. Voor enkelen, waar onder ook ondergetekende, was de teleurstelling iets minder groot. Dat waren de militairen die voor de tocht hadden ingeschreven. Hun verloven werden n.l. dien dag juist ingetrokken, zodat zij bij wel doorgaan, toch niet hadden meegekund. Even wel de vorst kwam weer terug en zelfs in heviger mate. En daarbij sneeuw. En ook de hoop dat de Elfstedentocht alsnog zou kunnen worden gereden keerde weer. Zou de sneeuw nog een laatste beletsel vormen? Maar dat mocht niet. Energiek pakte het bestuur der Elfstedenvereniging aan. Banen werden overal geveegd. Heel de tweehonderd K.M. lange baan langs. Het was een geweldig werk. Maar het werd volbracht. De mannen welke dit zware karwei volbrachten verdienen een ieders hulde. En zo kwam dan de dertigste Januari; de dag waarop dan toch de grote tocht zou worden gehouden en waarvan ik dan hier iets wilde vertellen. Met een kameraad uit, en nu weer in mijn diensttijd, had ook ik ingeschreven voor de tocht. (Niet voor de wedstrijd) En nog drie vrienden uit mijn woonplaats zouden meegaan. Zo zouden wij gevijven proberen de tocht te volbrengen.

Wij tweeën, Blokker en ik, vertrokken 's middags per auto van Lutjewinkel, (Noord-Holland) waar ik mij dien dag, met mijn vrouw, met verlof ten huize van mijn schoonouders bevond. De heer Band, a.s. schoonvader van mijn vriend, bracht ons voor deze gelegenheid met zijn wagen naar Wieringen, vanwaar wij verder per A.T.O. autobus via de afsluitdijk naar Leeuwarden zoude reizen.

Wij hadden ons n.t. zo goed mogelijk op alles voorbereid. Ik had o.a. nog nieuwe schaatsen gekocht. En nog weer een ander paar, weer van een andere vriend, voor reserve meegekregen. Daarbij n.t. nog verschillende onderdelen, riemen e.d. Wij hadden ook extra kleding aan voor de koude, zoals twee paar sokken, extra onderbroek, benevens papier om voor de borst te bevestigen. Daarbij nog verbandmiddelen voor eventuele ongevallen en om windsels om de enkels te doen, teneinde stukrijden der voeten te voorkomen.

Met de auto gingen wij door de Wieringermeer. Het nieuwe land wat eens Zuiderzee was, doch nu veranderd in een vruchtbare polder. De sneeuw lag ook hier overal dik en de wegen waren glad. Soms konden we niet verder door de sneeuw en moesten dan weer een ander weg opzoeken. De heer Band meende dat wij wat op onze hals hadden gehaald en gaf ons niet veel kans om de tocht te volbrengen. Hierin stond hij niet alleen. Ook mijn Vader en Moeder en mijn Schoonouders hadden bezwaren en ik moest mijn vrouw wel terdege beloven toch vooral voorzichtig te zijn en mij niet door te grote lichamelijke inspanning te veel uit te putten. N.T. waren wij ons dit zeer wel bewust, doch vrolijk zeide mijn vriend dat wij na deze tocht, voor de Vierdaagsche Afstandsmarsen in Nijmegen, in training zouden gaan. Ik stemde hiermee n.t. in waarop de heer Band zei, dat wij het niet goed hadden. Maar toch had hij, sportliefhebber, de volgende dag naar Friesland gewild om ons op de tocht, per auto te volgen. Dit had hij ons als verrassing willen bezorgen, doch de sneeuw belette het hem toen.

Tijdig waren wij in Wieringen (den Oever) waar we een uur langer op de autobus moesten wachten, daar deze onderweg pech had gekregen.

De tocht over de afsluitdijk was geen pretje. We hobbelden over grote sneeuwhoppen en het leek ons soms of de wagen zou kantelen.

In Wieringen zouden de drie vrienden uit Noord-Scharwoude zich bij ons hebben gevoegd. Echter, zij waren er toen niet. Doch ziet, toen wij, na veel gehobbel eindelijk in Franeker waren gekomen, vonden wij hen in een andere bus, waarin wij moesten overstappen. Dat was een blijde verrassing en waren wij dus toch verenigd.

We zaten nu ook met haast allemaal schaatsenrijders, deelnemers, in de bus en het was al de gezellige, sportieve Elfstedensfeer welke hier heerschte. Mijn vriend Blokker vergat in de bus zijn schaatsen maar een andere deelnemer kwam er weer mee aan. Het was vriend de Zeeuw, uit den Helder, een matroos, die met een deken om zich heen in de bus probeerde alsvast wat op voor te slapen. Onnodig te zeggen dat daar weinig van kwam. Zo kwamen we dan tenslotte in Leeuwarden aan waar wij voor het Beursgebouw, de verzameplaats van alle rijders, uitstapten. De organisatie bleek hier perfect in orde te zijn. In minder dan geen tijd waren wij voorzien van kaarten, Elfstedenvlag enz. en konden we uitzien naar logies. Dit bleek nog niet zo eenvoudig te zijn. Er waren plm. 3000 deelnemers, welke bijna allen in Leeuwarden logeerden, dus was alles alreeds wat hotel heette bezet. Maar ook hier was voor gezorgd. In het beursgebouw was voor deze gelegenheid, ook het bureau voor Vreemdelingenverkeer gevestigd. En na even te hebben getelefooneerd kwamen we onderdak in Hotel Klopma, gelegen aan de Veemarkt. Zo was ook dit weer in orde. Alle vijf in hetzelfde hotel gelogeerd, dat was zeer naar ons genoegen. Na nog wat te hebben gebruikt begaven we ons ter ruste. Al vroeg, het was nauwelijks tien uur, maar het vroeg dag zijn de volgende dag. Bij het naar bed gaan zagen we de bloemen al weer dik op de ruiten. Het vroor weer hard. Ik merkte nog op blij te zijn dat mijn schoonvader mijn schaatsen nog had geslepen, want het ijs zou hard zijn des anderen daags. Mijn vriend Blokker en ik deelden samen een kamertje. De militairen maar bij elkaar. Die zijn wat dat betreft wel wat gewend. De anderen hadden een apart kamertje. In het hotel logeerden nog vele deelnemers. Om halfvier moesten we worden gewekt.

3

Het was met deze gedacht dat wij insliepen. Het laatste wat ik hoorde was mijn vriend Simon, die zijn geliefde lied zong, van:
Holderdeholder we hebben een koe op zolder.

30 Januari 1940.

Om halfvier waren we allen present. Gelukkig had ik goed kunnen slapen, zodat ik geheel frisch aan de start kon verschijnen. In het hotel was ieder ook al bezig en gebruikten we een gemeenschappelijk ontbijt. Nog even nagekeken of alles in orde was en toen ging het er op los. Allereerst weer naar het Beursgebouw, vanwaar we zouden vertekken en waar we de startkaart in ontvangst konden nemen.

Het duurde vrij lang eer we konden vertekken. Wij, die enkel maar aan de tocht deelnamen, dus niet in wedstrijdverband reden, moesten wachten tot de wedstrijdrijders waren vertrokken. We verveelden ons inmiddels niet. Het was één vrolijke warwinkel van schaatsenrijders om ons heen. Er deden verhalen de ronde over slecht ijs en slecht weer. Harde wind en felle kou. Men sprak van de barre tocht van 1929 toen vele rijders met bevroren ledematen aankwamen of de strijd opgeven. Maar anderen vertelden van de tocht van 1933 welke onder schitterende omstandigheden plaats vond, en voor alle deelnemers een ware pleziertocht werd.

Zo was de tijd van wachten spoedig verstreken en na nog een woord van afscheid van den heer Kingma, penningmeester van de Elfstedenvereniging, konden we gaan.

Het werd een ware uittocht. Ruim tweeduizend tochtrijders stroomden het gebouw uit en begaven zich naar de ijsbaan. Bij Snakkerburen, aan de buitenkant der stad moesten we onderbinden. In de stad waren ook al zeer velen op de been, om de uittocht bij te wonen.

Na een stevige mars waren we aan de startplaats, en spoedig hadden we de gladde ijzers onder. En daar gingen we dan. De donkere ijsvlakte op. Achter elkaar aan de stok. Niet te hard in den beginne. Er lagen 200 K.M. voor ons en dat zou een hele kluit worden.

Overal lichtten lantaarntjes over het donkere ijs. Mensen reden ons, en mensen reden wij voorbij. De wind hadden we schuin achter en betrekkelijk vlug ging het op Sneek aan. De medewerking welke de bevolking verleende was overal treffend. In de grauwe morgenstond stonden daar mensen bij lage bruggen of slecht begaanbare plekken in de baan en waarschuwden de rijders vooral op te passen. Trouwens, overal, de gehele tocht langs was een ieder even voorkomend en behulpzaam.

Langs kleinere plaatsjes waarvan ik de namen niet alle heb onthouden kwamen we in Sneek. Hier waren we ongeveer te 7 u 30. Dat was 24 K.M. in anderhalf uur.

In Sneek had men veel werk gemaakt van de tocht. Hier moest door de stad worden gelopen, maar men had, door water op de straat te laten vloeien het welk bevroor, een hele ijsbaan door de stad gelegd. Zo gleden we door de straten. Een groot bord, waarop met grote letters:

HULDE AAN DE ELFSTEDEN-RIJDERS,

stond aan het begin der stad en een muziekcorsps speelde het Friesche Volkslied. Ook hier was de organisatie voortreffelijk. De controle kon zonder tijdverlies worden afgetekend en daar reden we alweer, nu op Wlst aan. 4 K.M. Binnen het kwartier hadden we de afstand afgelegd. We waren vol goeden moed en tot nu toe verliep alles uitstekend. In Wlst hing overal de vlag uit. Men juichte de rijders toe en ook hier was de organisatie tot in de puntjes geregeld. Even vlug als we kwamen, verlieten we het stadje weer en waren op weg naar Sloten. Een afstand van 14 K.M. die over het Slotermeer leidden. Zo ver we voor ons uit konden zien reden schaatsenrijders en achter ons kwam nog een zelfde stoet. En overal zag men vrolijke gezichten. Het was onvergetelijk.

Over het meer schoten we vooral goed op. Door de sneeuw konden we bijna niet gewaar worden of we ons nu op het meer bevonden of tussen de weiden. Overal waren er baanvegers aan het werk om het ijs vrij van sneeuw te houden. En dat was wel nodig, want door de felle wind begon het witte goede lelijk over de baan te dwarrelen. Inmiddels ging dat zo in geheel Friesland. Zowel hier als hoog in het Noorden bij Franeker en Dokkum. En het was met bezorgdheid in zijn stem dat Simon dit opmerkte. En we dachten er allemaal aan. Later zou blijken dat het geen nodeloze bezorgdheid was. Inmiddels kwamen we in Sloten aan en besloten daar eerst eens wat te gebruiken. Nabij de controle onze kaarten te hebben laten afstempelen zochten we een gelegenheid daartoe op en lieten ons het brood met koffie goed smaken. We waren zeer tevreden tot nu toe. Het ijs was goed tot nu toe en van vermoeidheid was nog geen van ons vijven sprake. Het ging alles prachtig.

Na een ruim kwartier stapten we weer op. Het zou nu op Stavoren afgaan. Een afstand van 26 K.M. met de wind recht achter. We hoopten deze afstand af te leggen in 1 uur 15 min., het welk ons ook werkelijk gelukte. En zonder al te veel inspanning nog wel.

Er kwamen nog steeds rijders achter ons aan. En zelfs zagen we hier en daar al een rijder uit de wedstrijdklasse, die toch een uur eerder waren vertrokken als wij. Er kwam al tekening in de strijd. Sommigen hielden er al mee op. Hun werd de reis te zwaar.

Snel gleden we over het meer en al maar verder ging het. Door dorpen en gehuchten. We kwamen door vaarten met zulke hoge oevers dat het wel leek of we in een dal reden. Later waren we weer in het vlakke veld. Steeds maar waren baanvegers voor ons aan het werk en stonden behulpzame handen klaar om ons te helpen bij bruggen waar we onderdoor moesten of waar we moesten overstappen. Via de Morra bereikten we Stavoren. Dat was al een hele afstand afgelegd. 68 K.M. lagen achter ons. Maar nog 130 voor ons. En dan hadden we tot nu toe de wind in de rug gehad. Maar nu blies deze ons recht in het gezicht. Op het laatste stuk naar Stavoren toe kwamen we al rijders tegen die terug tegen de storm optornden, naar Hindelopen. Er waren er zelfs al die dit stukje, hetwelk tweemaal moest worden gereden, maar liepen.

Met vijven achter elkaar gingen we met nieuwe moed tegen de wind in. Ongeveer drie K.M. moesten we de zelfde weg terug, om daarna links af te slaan in de richting Hindelopen. Niet tot ons misnoegen draaide de wind iets meer naar het Oosten waardoor we naar Bolsward toe de wind meer dwars hadden. Ook wel niet zo prettig, maar toch beter als recht tegen.

We reden nu veel rijders voorbij. Er waren er al velen die de strijd opgaven. Zo werd Hindelopen bereikt. De controle was boven op de Zeedijk in een gebouwtje een heel stuk buiten de stad. Daarna ging het dwars door het schilderachtige stadje. Ook hier weer veel vlaggen en hartelijk medeleven der inwoners. We vernamen dat de eerst wedstrijdrijders hier al te $\pm$ 8 uur waren voorbijgekomen. Wij waren daar te ongeveer 11 uu. Die heren waren ons dus al ruim anderhalf uur op voor gereden. Ze waren anderhalf uur eerder vertrokken maar hadden ook de afstand in anderhalf uur minder afgelegd. En dan ieder geheel op zich zelf. Zij toch mogen elkaar niet opduwen of steunen. Wat deze mensen presteerden is bijna ongelooflijk.

Naar Workum werd het ijs slechter en de wind heviger. Het was tevens vinnig koud. In deze stad besloten we weer eens te rusten. Wel gingen er nog stemmen op om maar door te rijden naar Bolsward maar de meerderheid was er voor om hier te rusten. Ik had eigenlijk ook liever doorgereden, maar een kop koffie lokte me toch ook wel aan. En dan, het was al twaalf uur, dus we moesten wat eten ook.

Het was hier in Workum, dat honderden deelnemers de tocht staakten. Ook de heer de Koning, winnaar der tocht in 1912 en 1917 was gedwongen om hier op te geven.

5

Wij waren dat nu toe allerminst van plan. We waren allemaal nog vrij fris en nog maar weinig vermoeid. Men zei ons dat het traject Workum - Bolsward bijzonder slecht was. En ook voorspelde men ons dat we de tocht niet zouden volbrengen. Maar wij trokken ons van dat alles weinig aan en gingen na ons verfrischd te hebben weer welgemoed op weg. Het begon al mooi. Ik bond mijn linkerschaats aan de rechterschaats en Simon vergat zijn stok. En tenslotte zagen we Thijs niet meer. Maar gekukkig was alles vrij vlug verholpen en daar ging het weer.

Maar hoe! Het bleek ons al spoedig dat zij die ons zeiden dat de baan naar Bolsward slecht was, niet te veel hadden gezegd. Het was erg. De dwars op de baan staande wind joeg de sneeuw op hopen zodat het rijden zeer werd bemoeilijkt. Het was hier dat we ons in ernst afvroegen of zij die in Workum de strijd stakten, geen gelijk hadden. Het werd een valpartij. Het was ons niet meer mogelijk achter elkaar aan de stok te rijden. Ieder scharrelde maar op eigen gelegenheid zo goed en zo kwaad als het ging voorwaarts. We raakten bij elkaar vandaan. Thijs en ik geraakten de anderen een heel stuk voor. We waren blij toen we Bolsward hadden bereikt. Vlug onze kaarten af laten tekenen en toen op de anderen wachten. Eerst kwam Cor aan. Alleen. Hij had de anderen niet meer gezien. Dan dus maar weer wachten. En toen kwamen ook Jan en Simon weer. En was het stelletje dus weer compleet. Niemand sprak van opgeven. De wind zou naar Harlingen toe weer gunstiger wezen. Het moest al slecht zijn, wou het ijs zo slecht zijn als wat we net achter de rug hadden. Dus vooruit maar weer. De helft van de tocht was achter de rug. Werkelijk ging het nu, naar Harlingen toe, veel beter. Doordat we nu de wind meer in de rug hadden, deze ~~stak~~ dus niet zo dwars op de baan stond, was ook de sneeuw niet zo op hopen gewaaid. Zo schoten we nu weer flink op. De afstand Bolsward - Harlingen (17.5 K.M.) legden we in ongeveer een uur af en het was bij vieren toen we in laatstgenoemde stad aankwamen. Hier moest worden afgebonden en naar de controle gelopen. Het was wel eens prettig even te lopen na die lange rit op schaatsen. Evenals overal, was ook hier het medeleven van de mensen treffend. Men bond de rijders de schaatsen af en nergens ontbrak het aan lieden die de weg door de stad wezen. Bij de controle rustten we even en dronken wat. En toen gingen we weer op pad. Nog 82 K.M. lagen voor ons, waarvan 58 tegen de snijdende wind in. Het zwaarste gedeelte van de gehele tocht. We besloten om in Franeker eerst een flinke rust te nemen. Per saldo was de situatie zo, dat als we maar om 12 uur in Leeuwarden waren dan was het goed. Zo gezegd, zo gedaan. Het werd al reeds schemerig. We reden nu ook niet meer met vijven. Anderen hadden zich bij ons gevoegd. Zo reden we somtijds wel met 10 man achter elkaar. Voor elkaar de wind brekend. Franeker bereikten we zonder verdere bijzonderheden. Hier echter leek het wel groot feest.

De winnaars uit de wedstrijd waren bekend gemaakt en hieronder bevond zich ook een inwoner van de stad, den heer Adema. De vreugde was groot. 's Middags was ook Prins Bernard in de stad geweest, kortom het was er een vrolijke boel. In café Saakstra, waar wij even rustten, werden telkens de namen der overwinnaars door een luidspreker bekend gemaakt. Men was zeer trots op den heer Adema. Met nog vier anderen was hij als eerste aangekomen. De namen van deze winnaars van de Elfstedentocht 1940 waren:

W. Adema	Franeker.	C. Jongert	Alkmaar.
P. Keizer	de Lier.	Sj. Westra	Warmenhuizen

v.d. Duim Warga.

Niet ieder was echter zo vrolijk gestemd. Onder de deelnemers begon een zeer gedrukte stemming te heersen. Velen die tot nu toe vol goeden moed waren geweest, zagen nu die zelfden moed in de schoenen zinken en gaven het op. Enkel vertokken nog. Tot hen behoorden wij. Men ried ons aan toch niet verder te gaan, maar wij zouden de tocht volbrengen.

Het was inmiddels geheel donker geworden. En het was nog steeds geweldig koud. Het was niet direct een prettige gewaarwording zo uit de warme gelagkamer het ijs op. Maar dat zou wel weer wennen.

6

De ijzers werden weer ondergebonden en daar ging het weer de donkere ijs-vlakte op. Tegen de snijdend scherpe, ijskoude wind in gingen we weer met vijven achter elkaar. Nu de een, dan de ander voorop rijdend. Dit gedeelte van de rit maakte wel de meeste indruk op me. Als ik achteraan reed zag ik daar mijn vrienden tornen tegen de wind. Eerst Simon, Dan Jan en zo vervolgens. Allen worstelend met de elementen. En als ik me dan later zelf weer vooraan bevond, trekkende zoveel mogelijk het peleton gaf mij ook dit weer grote voldoening. Niemand van ons die er ook maar aan dacht de anderen iets te lang te laten voorrijden. Het was een voortdurend elkaar voort-helpen en steunen, goede vrienden waardig. Het was thans dat ons eerste en enige ongeval zich voordeed, hetwelk zich eerst nogal ernstig liet aanzien, doch dat nogal goed afliep. Het was toen Cor Langedijk vooraan reed met mij als tweede er vlak achter. In het donker geraakte hij met zijn schaats in een scheur, waaraan het ijs nogal rijk was. Vallende sloeg hij met zijn been achterwaarts, de anderen duwden op en zo kreeg ik een gevoelige schop tegen mijn been waarvan ik vrij veel pijn ondervond. Maar erger was Cor er aan toe. Ook hij bezeerde zich lelijk en bovendien was zijn schaatsriem gebroken. Het was een hele consternatie, daar in het pikkedonker. Maar ook nu lieten we ons nog niet ontmoedigen. De kapotte schaatsen werden afgebonden en het reservepaar uit de rugzak gehaald. Daar kwam tevens nog onverwachte hulp opdagen. Twee deelnemers met een grote elektrische lantaarn bij zich, voegden zich bij ons. Bij het licht van deze lamp was alles weer spoedig in orde. En even overlegd met elkaar en daar ging het weer. Thans met ons zevenen. Cor en ik maar achteraan om eerst wat van de schrik te bekomen. Voorop ging nu de man met de grote elektrische lamp. De heldere lichtbundel voor ons behoedde ons voor verdere ernstige valpartijen en zo konden we ongeveer een uur door rijden, zonder veel moeilijkheden te ontmoeten. Maar daarna begonnen de moeilijkheden in heviger mate. De sneeuw begon thans als spelbreker op te treden. Tot nu toe waren de baanvegers nog zo ongeveer in staat geweest de baan van sneeuw vrij te houden, maar thans bleek dat onmogelijk. Wel zagen we ze steeds nog vegen maar het werd onbegonnen werk. Steeds meer moesten we hele stukken door de sneeuw waden. Van rijden was dan geen sprake meer. Dan ging het weer eens een stukje, maar later werd het weer helemaal mis. Zo zou het wel niet kunnen voortgaan. Maar steeds weer spraken we elkaar moed in, hopende op betere banen, welke nog wel zouden komen. Wel werd de wind ook steeds feller, maar die zouden we van Dokkum af in de rug hebben tot aan Leeuwarden. Dan zou het pas goed worden.

We kwamen weer aan een bewoond stukje Friesland. Wier. Hier vernamen we dat wel een paar honderd deelnemers de strijd hadden gestaakt en thans op autobussen wachtten, welke uit Leeuwarden zouden komen om hen te halen. We deden maar het beste ook op te houden, zo zeide men. Maar nog gaven we het niet gewonnen. Zolang we nog voornit konden zouden we gaan. Dus vooruit maar weer. Doch nu bleek ons spoedig dat het hopeloos was. Banen waren er niet meer te bekennen. Rijden was absoluut onmogelijk. Soms liepen we tot onze knieën in de sneeuw, en op enkele plaatsen lag deze zelfs meters hoog. Verder gaan ging niet meer. Het was treurig, maar hier baatte geen doorzettingsvermogen meer. We konden de schaatsen afbinden en daar stonden we toen. Midden in een woestenij van sneeuw en ijs. Nog steg wetende en in het pikkedonker. 160 K.M. hadden we afgelegd en thans wisten we bijna niet hoe we dichtbijzijnde boerenhoeve moesten bereiken. Voor ons was de tocht uit.

Toen kwam onze man aangewandeld. Wat hij daar deed was en is mij nog steeds een raadsel. Maar hij liep daar. En hij wist de weg en zou ons wel terecht brengen. De tocht was afgelast wist hij mede te delen en ieder die Vrouwbuurstermolen bereikte werd geacht tot het eindpunt te zijn gekomen. En daar waren we niet ver af. Dus daar thans naar toe. Onze gids ging voorop. Hij nam de korste weg. Over weilanden, wegen en sloten gingen we, hoewel van elk van deze weinig te bespeuren was.

9
Als we een poosje op vlak terrein liepen, zou dat wel een weiland zijn, sloten bemerkten we pas als we tot over ons middel plotseling in de sneeuw wegzakten en wegen lagen wat hoger. Nooit nog had ik onze gids gezien en zelfs nu zag ik niets dan een donkere vlek voor mij, maar dit weet ik wel dat ik hem heel erg dankbaar was toen hij ons goed en wel in een café te Vrouwbuurstermolen afleverde. De beloning welke wij hem gaven voor de goede diensten had hij wel verdiend.

En zo zaten wij daar dan. We vernamen thans officieel dat ieder die tot hiet was gekomen in het bezit van het zo begeerde Elfstedenkruisje zou komen. Verder Rijden was uitgesloten. De gehele baan tussen Dokkum en Leeuwarden was volgesneeuwd. Autobussen zouden komen om ons naar Leeuwarden te brengen. We beleefden nog een grappig moment ook. De caféhouder, bij wien wij onze intrek hadden genomen was een bijzonder man. We wilden wel wat gebruiken maar dat was er niet bij. Ik verkoop niet, zei hij, ik moet de kachel aan houden. En bovendien zijn alle glazen vuil. En of we nu al zeiden dat hij ze dan maar moest wassen, dat gaf niets. Hij verkocht niets. Het was wel vrolijk, maar inmiddels zaten wij op een droogje. En met ons ook nog een twintig anderen, die hier ook de tocht beëindigd hadden. Een der aanwezigen wist nog een flesch wijn te kopen welke hij met behulp van een kopje geheel alleen leegdronk binnen het halfuur. Waarna hij wel wat bleek zag. Toen ik later in de bus naast hem zat had hij in het geheel niets te zeggen, hetgeen mij niet zo erg verwonderde.

Gelukkig liet de bus niet lang meer op zich wachten en waren we nu spoedig op weg naar ons beginpunt, waar we ongeveer te 9 u 30, wederom aan het beursgebouw aankwamen. Daar werd onze kaart voor het laatst afgetekend en was daarmee voor ons de Elfstedentocht 1940 ten einde.

De drie vrienden ~~stond~~ uit Noord-Scharwoude besloten toen meteen maar naar huis te vertrekken. Ik had daar ook wel oren naar, maar Jan wilde beslist in Leeuwarden blijven. Hij vond het voor vandaag mooi genoeg en daarom bleef ik ook maar. Dus namen we afscheid van onze drie makkers waarmee we deze dag in zoo hechte vriendschap hadden doorgebracht. De prijsuitreiking was voor ons ook een interessante gebeurtenis. We zagen de prijswinnaars gecompimenteerd worden door Mr Hepkema, de voorzitter der Elfstedenvereniging. Deze sprak tevens van de grote moeilijkheden die de tocht deze keer opleverde en waarom het bestuur genoodzaakt was geweest de tocht te bekorten. Ieder evenwel die tot Wier was gekomen zou het Elfstedenkruisje krijgen. Deze mensen, aldus Mr Hepkema, hadden blijk gegeven van een dermate grote wilskracht dat met zekerheid mocht worden aangenomen dat zij de tocht zouden hebben volbracht als de elementen het niet onmogelijk hadden gemaakt. Hij besloot met de verwachting uit te spreken dat een ieder met vreugde aan deze tocht zou blijven terug denken en hoopte dat we elkaar allen bij een volgende gelegenheid weer zouden ontmoeten. Onder luid applaus besloot Mr Hepkema zijn mooie rede.

Wij bleven nog enige tijd in het feestgebouw, waar het nog lang vrolijk toeging. We spraken nog een deelnemer die al voor de vijfde keer de tocht had meegemaakt. Dat was een krasse 62-jarige oude heer. Hij ontving een gouden kruisje. Ook drukten we Mr Hepkema nog persoonlijk de hand en zeiden dat wij een volgende keer weer van de partij hoopten te zijn. Dat deed hem veel genoegen.

Toen begaven we ons ter ruste. We sliepen als marmotten hetgeen niet te verwonderen is na zoo 'n dag.

De andere dag sliepen we uit. En daarna gingen we nog in de stad een cadeautje kopen voor thuis, om dan naar het bus-station te gaan. Daar vernamen we dat er geen bus meer reed. Door de opgewaarde sneeuw was het verkeer over de Afsluitdijk onmogelijk geworden. Dat was dus niet onaardig. Goede raad was duur. We begaven ons maar naar de kazerne en vernamen daar dat we de terugreis per spoor konden maken op ons biljet voor de bus. Dat viel mee want een reis per spoor van Leeuwarden naar den Helder is een kostbaar iets.

P

Op het station ontmoetten we, tot onze niet geringe verbazing, onze drie vrienden weer. Het was een blij wederzien en we hoorden avonturen van van hen, die vooral mij, de verzuchting deed slaken: Blij dat we daar maar niet bij zijn geweest.

Toen zij dien avond met de bus wilden wegreizen, bleek dat al niet meer te kunnen. De dienst was reeds gestaakt. Doch een taxi-chauffeur die van hun moeilijkheden hoorde bood aan hen naar huis te brengen. Daar gingen ze op in, maar op de afsluitdijk gekomen, konden ze niet verder. Daar stonden ze toen in de donkere nacht in de felle kou. En dat na zo een zware dag. De wagen kon op een gegeven moment voor- noch achteruit en ze moesten duwen en graven in de sneeuw om weg te komen. Kortom het was verschrikkelijk. En toen ze tenslotte in Leeuwarden terug waren, hadden ze de grootste moeite om slaapgelegenheid te vinden. Wat hadden zij een spijt dat ook zij maar niet waren gebleven.

Echter was er van een gedrukte stemming daarover niets te bemerken. Het was integendeel een vrolijke reis. In de verwarmde treinen het gehele land door bijna. De hele tocht werd weer opgehaald en alles wat besproken wat gebeurd was. Een volgend keer zouden we het zó doen en zó, want we gingen dan n.t. alle vijf weer mee. Het werd een prettige reis. De treinen zaten overvol. Ook veel tochtrijders. In Alkmaar verlieten onze drie vrienden ons thans definitief. Jan en ik gingen door naar den Helder. Het was al weer avond toen we daar aankwamen.

Het was een blijde thuiskomst. Mijn vrouw was blij mij weer goed en wel thuis te zien. We waschten ons eens lekker en inmiddels stond er een heerlijk maal voor ons klaar wat we ons goed lieten smaken. We bleven nog een uurtje thuis en dan gingen we weer naar onze barak.

Ook daar was men zeer benieuwd naar onze ervaringen. Ze hadden al van de moeilijkheden gehoord en waren wel verrast te vernemen dat we het er zo goed hadden afgebracht.

Het is een prachtige tocht geweest en mijn vrienden en ik denken er nog steeds met veel genoegen aan terug.

En het is ons aller wens een volgend keer weer mee te doen om dan de gele tocht te kunnen uitrijden.